

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Notat

SEGES, Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.
Erhvervsøkonomi

Overslagsberegning økonomisk omkostning ved udtagning eller ekstensivering af organogene og humusrige jorde Projekt: 4300	Ansvarlig	MIH
	Oprettet	19-08-2020
	Side	1 af 9

Resumé

Der ønskes: *"Overslagsberegning af den økonomiske omkostning for landbruget af at udtage eller ekstensivere landbrugsmæssige organogene og humusrige jorde, herunder udbyttene, dyrkningspotentiale, afgrødevalg og harmonikrav. Den økonomiske beregning vil primært fokusere på de arealer, der ikke anvendes til dyrkning af højbærdefgrøder, da det vil være forbundet med betydelige omkostninger at udtage disse arealer."*

Resultat: Med forudsætningerne fra udgangspunktet er det umiddelbart kun økonomisk attraktivt at vælge fastholdelsestilskud (3.500 kr. pr. ha i 20 år). for arealer med dyrkning af græs, lavt udbytte. For grovfoder, højt udbytte med anvendelse af handelsgødning kan det være økonomisk neutralt. Årsagen er at det økonomiske afkast fra disse afgrøder er lavt.

For grovfoder, højt udbytte med husdyrgødning og alle kombinationer af salgsafgrøder i omdrift, er fastholdelsestilskud ikke økonomisk attraktivt, da indtjening fra disse afgrøder er på et højere niveau. Tab i samlet nutidsværdi estimeres til mellem 25.000 til 50.000 kr. pr. ha, hvilket primært skyldes et fald i jordværdi, anslået i størrelsesordenen 50.000 kr. pr. ha. Hvis fastholdelsestilskuddet samtidig skal kompensere for dette, kræver det et 20-årigt tilskud i størrelsesordenen 5.000 – 7.000 kr. pr. ha.

Udtagning af arealer påvirker den øvrige drift og de omkringliggende arealer, effekten heraf kan yderligere påvirke økonomien i produktion og jordværdi; effekten er meget afhængig af de individuelle forhold.

Vær opmærksom på at [vådområde- og lavbundsprojekter](#) anvender [jordfordeling](#) for at løse nogle af ovenstående udfordringer.

Datagrundlag og metode

Afgrødefordeling

Der tages udgangspunkt i estimater for indtjening fra de hyppigst dyrkede afgrøder i 2018 på de organogene jorde jf. oversigt fra Århus Universitet, da der ikke forventes større ændringer i afgrødesammensætningen fra år til år, om end 2018 havde en højere andel af vårsæd end et "normalår".

Der foreligger dataudtræk med vurdering af, hvor stor en del af arealet der dyrkes økologisk.

Der foreligger en analyse udført af Landbrugsstyrelsen, der opgør det samlede areal af organogene jorde til 171.603 ha. Heraf er 51.795 ha permanent græs, og 107.220 ha i omdrift. Samtidig er ca. 23.100 ha omfattet af Natura 2000 og 50.644 ha §3 areal.

I denne analyse er der 17.753 ha med vårbyg, 15.956 ha med vinterhvede, 4.146 ha med vinterraps, 6.823 ha med silomajs.

Overlap IMK2019, Tekstur2014	6-12 %	> 12 %	I alt
Permanent græs	26.985	24.810	51.795
Omdrift	39.816	67.404	107.220
Samlet	66.801	92.214	159.015

Lavbundsarealet var i første rapport på 107.000 hektar, men i en senere fejlrettelse fra Århus Universitet er arealet i 2018 opgjort til følgende:

Arealer i ha, 2018	6-12%	>12%	I alt
Permanent græs	20.244	21.592	41.836
Omdrift	66.973	39.318	106.292
Øvrige afgrøder	10.525	12.354	22.880
Brutto kulstofrige jorder med ansøgte landbrugsafgrøder, 2018	97.743	73.264	171.007

I et notat fra SEGES (*Vigtige faktorer klimagas emission på lavbundslande*) er der udover ovenstående tabel desuden anført nedenstående afgrødefordeling: (*Der er tilsyneladende en afvigelse på afgrødefordeling for f.eks. permanent græs, men det skyldes sandsynligvis, at permanent græs i forskellige afgrødekoder indgår i bl.a. miljøordninger, miljøtilsagn mv. i nedenstående tabel.*)

Afgrødegrupper (ha)	6-12% C	> 12% C	I alt	Pct i alt
Græsafgrøder, permanent	20.244	21.592	41.836	24,5%
Vårsæd til modenhed	24.808	13.022	37.830	22,1%
Græs i omdrift	14.069	9.689	23.758	13,9%
Arealer med tilsagn under miljøordninger	7.157	8.779	15.936	9,3%
Vintersæd til modenhed	8.355	3.131	11.486	6,7%
Særlige afgrødekoder i forbindelse med tilsagn eller miljøtiltag	3.732	4.946	8.678	5,1%
Udyrkede arealer, vildtagre	3.873	4.377	8.250	4,8%
Silomajs	4.733	1.406	6.139	3,6%
Grønkorn, vår	1.812	1.406	3.218	1,9%
Kartofler	1.337	1.212	2.549	1,5%
Raps mm	1.879	560	2.439	1,4%
Bælgsæd	1.299	534	1.832	1,1%
Frøgræs	1.113	557	1.670	1,0%
Energiskov og anden produktion	873	716	1.589	0,9%
Helsæd, vår	828	401	1.230	0,7%
Trækulturer	691	275	966	0,6%
Øvrige arealer	358	450	808	0,5%
Rodfrugter	237	47	284	0,2%
Grøntsager, friland, særlige støtterettigheder	126	83	209	0,1%
Grønkorn, vinter	127	52	178	0,1%
Frugt og bær	34	10	44	0,0%
Kløver og lucerne i ren bestand	27	14	41	0,0%
Helsæd, vinter	18	1	19	0,0%
Andet havefrø	8	1	9	0,0%
Småplanteproduktion og planteskoleplanter. Frilandsafgrøder	7	1	8	0,0%
Ukendt	1	1	3	0,0%
I alt	97.743	73.264	171.007	100,0%

Tabellen er baseret på et sammendrag af bilag 1 i [rapport](#) fra Aarhus Universitet. Inst. for Agroøkologi

Opdelingen i opgørelsen fra Landbrugsstyrelsen er den mest specificerede (3 sider, ikke vist her) og denne danner grundlag for opstilling af afgrøder til beregning af driftstab.

Der er udvalgt følgende afgrøder til beregning af driftstab:

Afgrødekode	afgrøde	antal ha	bemærkninger
1	Vårbyg	17.753	
2	Vårhvede	1.028	
3	Vårhavre	3.060	*
10	Vinterbyg	1.995	
11	Vinterhvede	15.995	
14	Vinterrug	1.432	
15	Vinterhybridrug	3.485	
22	Vinterraps	4.146	
101	Rajgræsfrø, alm.	871	special - udgår
151	Kartofler, stivelses-	1.458	special - udgår
152	Kartofler, spise-	1.029	special - udgår
210	Vårbyg, helsæd	1.102	
216	Silomajs	6.823	
247	Miljøgræs MVJ-tilsagn (0 N), omdrift	5.350	*
250	Permanent græs, meget lavt udbytte	2.717	*
251	Permanent græs, lavt udbytte	4.038	*
252	Permanent græs, normalt udbytte	23.470	*
254	Miljøgræs MVJ-tilsagn (0 N), permanent	10.962	*
255	Permanent græs, under 50% kløver/lucerne	1.170	
257	Permanent græs, uden kløver	2.179	
260	Græs med kløver/lucerne, under 50 % bælglpl. (omdrift)	15.992	*
263	Græs uden kløvergræs (omdrift)	6.352	
264	Græs og kløvergræs uden norm, under 50 % kløver (omdrift)	1.052	
268	Græs under 50% kløver/lucerne, lavt udbytte (omdrift)	1.581	
271	Rekreative formål	1.339	
276	Permanent græs og kløvergræs uden norm, under 50 % kløver	7.139	
308	MFO-brak, sommerslåning	5.517	
318	MVJ ej udtagning, ej landbrugsjord	5.438	*
321	Miljøtiltag, ej landbrugsarealer	1.771	
		156.241	171.603

* økologisk produktion på JB 11 er koncentreret på disse afgrødekoder

Der er i opgørelse af arealanvendelse (registerdata 2018) opgjort ca. 152.000 ha med JB 11 – heraf dyrkes ca. 23.000 ha (ca. 15 %) økologisk. Det er markeret i tabellen ovenfor - primært MVJ (afgrødekode 318), Græs med kløver / lucerne < 50 % (260), Miljøgræs MVJ-tilsagn (0 N), permanent (254), Miljøgræs MVJ-tilsagn (80 N), omdrift (253), Miljøgræs MVJ-tilsagn (0 N), omdrift (247), Permanent græs lavt og meget lavt udbytte (250, 251), vårhavre (3), og lidt øvrige korn, hestebønner, frø, kartofler, lucerne, helsæd, blandsæd, silomajs. Der er ikke estimeret økonomi for de arealer, der dyrkes med højt værdiafgrøder.

Indtjening fra nuværende markdrift

For de hyppigst dyrkede afgrøder er der opstillet forventede dækningsbidrag efter maskiner og arbejde, ud fra afgrødekalkuler for konventionel dyrkning og under hensyntagen til jordbundstype, idet humusjorde klassificeres JB 11. Det antages, at indtjening fra de økologisk dyrkede arealer vil være på niveau med eller højere end indtjeningen fra de konventionelt dyrkede arealer.

I "Vejledning om Gødsknings- og harmoniregler" håndteres udbyttenermer for JB 10-12 som JB 2+4 (uvandet finsand).

Der findes ikke kalkuler for JB 10-12 eller JB 2+4, og det er derfor nødvendigt at tilpasse afgrødekalkuler for de hyppigst dyrkede afgrøder til disse forhold.

Kvælstofnormen for JB 2+4 svarer ret godt til den der gælder for JB 1 + 3, mens udbyttet ligger mellem det der gælder for JB 1+3 og det der gælder for JB 1-4 vandet.

Der er foretaget en enkel tilpasning af afgrødekalkulerne til JB 2+4, ved at anvende kalkulen for JB 1+3 og tilrette udbyttenerniveau til det der gælder for JB 2+4, med udgangspunkt i "Vejledning om gødsknings- og harmoniregler"

I udgangspunktet er dyrkningspotentiale på lavbundsjordene sat til normudbytte for JB 2,4& 11.

Tilskud

Som supplement til indtjening fra markdriften, er der opstillet en beregning over indtjening fra fastholdelsestilskud. I udgangspunktet tages afsæt i de kendte tilskudssatser for det 20-årige tilskud (ikke inflationskorrigeret), der gives til udtagning af jord i vådområdeprojekter – kr. 3.500 pr. ha for jord i omdrift og kr. 1.800 pr. ha for arealer med permanent græs.

Indtjening fra alternativ drift

Der er opstillet udkast til kalkuler for indtjening fra alternativ drift som f.eks. græs til bioraffinering, paludikultur, omdannelse til natur med støtte mv.

Jordværdi

Ændret arealanvendelse og krav hertil kan påvirke jordværdien. F.eks. kan krav til dyrkning af særlige afgrøder eller til udtagning af jord påvirke den fremtidige indtjening og dermed jordens værdi – dels pga. lavere indtjening i den nære fremtid, men også på grund af mistede muligheder for nye, alternative arealanvendelsesformål i fremtiden. Ændringer i jordværdi betyder meget for de økonomiske perspektiver for lodsejer, og estimater herfor er behæftet med stor usikkerhed.

Budgetkalkuler

Der er på baggrund af ovenstående udvalgt afgrødekalkuler til modifikation og videre beregninger. Kalkuler JB 1+3 er udlæst til Excel og tilpasset med udbyttene niveauer fra JB 2+4. Udbytter for salgsafgrøder er korrigeret for landbrugspakken med 4,8 % op ifht. normen for 2020. Der regnes med udbytter uden indregning af forbrugsværdi på nær udbytte i 1. års hvede.

Harmonikrav

I udgangspunktet er opstillet en enkel model for transportomkostninger til afsætning af gylle i forbindelse med harmoniareal, med følsomhed for nødvendig transportafstand som udtryk for den lokale husdyrtæthed.

Beregning af driftsindtægter og jordværdi

Ved anvendelse af model er der opstillet en beregning af nutidsværdien over 20 år ud fra forventede DBII, tilskud og ændringer i jordværdi.

Modellen estimerer økonomi ved 20 års uændret drift og jordværdi, og ved udtagning med tilskud og ændret jordværdi. Horisonten på 20 år er valgt fordi fastholdelsestilskud gives i en periode på 20 år, og fordi arealet efter disse 20 år forventes at være uegnet til almindelig landbrugsdrift. Indtjeningen i den 20-årige periode skal derfor overstige indtægten fra almindelig drift og derudover dække tabet i jordværdien som følge af at arealet udgår af almindelig landbrugsmæssig omdrift.

For hver afgrødekode med tilknyttet afgrødekalkule er der beregnet dækningsbidrag efter arbejde og maskiner (DBII) for konventionel produktion med hhv. handelsgødning og husdyrgødning, og som kornsælger og kornkøber.

Der er beregnet gns. DBII for alle afgrødekoder med tilknyttede kalkuler, og for kategorierne salgsafgrøder; grovfoder med udbytte over 5.000 FEN; grovfoder med udbytte under 5.000 FEN

Der er desuden opstillet beregning af økonomi ved 20 års uændret drift og jordværdi, og beregning af økonomi ved udtagning med tilskud og ændret jordværdi.

Resultater

Driftsindtjening, tilskud og jordværdi

Med de opstillede afgrøder og tilpassede afgrødekalkuler kan der estimeres økonomi for i alt 136.188 ha, hvis det forudsættes arealerne dyrkes med brug af handelsgødning. Antages det at jorden dyrkes med brug af husdyrgødning, kan der estimeres økonomi for 105.981 ha. Den reelle anvendelse af handels- og husdyrgødning på arealerne er ikke opgjort.

Opdelt på hovedafgrødegrupper er det 48.894 ha på salgsafgrøderne korn og raps, 33.617 ha på majs, helsæd og græs med udbyttенorm mellem 5.900 og 8.400 FEN, og 53.676 ha for græs med udbytter mellem 800 og 3.100 FEN pr. ha (for disse afgrøder er 23.470 ha baseret på kalkuler med husdyrgødning).

I udgangspunktet er kalkulationsrenten sat til 3 % og inflation på 1 %, hvilket giver en realrente på 1,98 %.

Det antages, at jordpris ved ændret drift i realpriser er den samme om 20 år som i udgangspunktet 2020. I udgangspunktet er jordværdien skønnet til 100.000 kr. pr. ha for jord i omdrift, 80.000 kr. pr. ha for jord med majs, helsæd og græs med udbyttенorm mellem 5.900 og 8.400 FEN, og 60.000 kr. pr. ha græs med udbytter mellem 800 og 3.100 FEN pr. ha. Jordværdien for et udtaget areal med pligt til årlig slåning/grødeskæring er sat til 25.000 kr. pr. ha.

Afgrødernes DBII forudsættes at kunne fastholdes i realværdi (beløb på 2020-niveau). Baggrunden for dette er en antagelse om, at det vil være rimeligt at forvente, at prisen på korn ikke kan følge med inflationen og omvendt at der sker en udbyttестigning og en reduktion af omkostninger til bl.a. maskiner og arbejde som følge af effektivisering. Disse forhold antages af udligne hinanden, derfor fastholdes DB II i realpriser. DBII for afgrøderne korrigeres derfor for inflation via kapitalværdimetoden med realrente.

Der er i udgangspunktet ikke fundet produktioner med kalkuler for alternativ drift, der viser væsentlig positiv indtjening. Derfor er eksempelvis paludikultur og græs til bioraffinering ikke medtaget som alternativ.

Da tilskudsbeløb ikke prisreguleres over tilskudsperioden, korrigeres tilskud for inflation, derefter beregnes nutidsværdi med kalkulationsrente. Der er indlagt en prisforskel ved køb af erstatningskorn.

Der beregnes en nutidsværdi af uændret drift og jordværdi om 20 år, som kan sammenlignes nutidsværdien af 20-årigt tilskud og ændret jordværdi. Et andet alternativ for lodsejer er at afstå jorden nu og her til handelspris. Da forudsættes det at staten er interesseret i at købe jorden til den pris det ville være værd i nuværende tilstand med mulighed for uændret dyrkning.

For de opstillede kalkuler er der beregnet økonomi for de enkelte afgrøder, samt for tre hovedafgrødegrupper:

- salgsafgrøderne korn og raps
- majs, helsæd og græs med udbyttенorm mellem 5.900 og 8.400 FEN (højt udbytte)
- græs med udbytter mellem 800 og 3.100 FEN pr. ha (lavt udbytte)

For græs med lavt udbytte, handelsgødning er nutidsværdien af uændret drift ca. 41.407 kr. pr. ha, heraf er næsten alt jordværdi, nemlig 41.338 kr. pr. ha. Kan der opnås udtagningstilskud til permanent græs, er dette økonomisk neutralt, kr. 42.584 kr. pr. ha, hvoraf jordværdien udgør 17.224 kr. pr. ha. Kan der opnås udtagningstilskud til omdrift, er der en pæn gevinst, da nutidsværdien udgør 66.536 kr. pr. ha. Se flere sammenligninger i tabellen nedenfor.

Bemærk, at mange af afgrøderne ikke lader sig dyrke i omdrift mange år i træk – derfor er et gennemsnit en rimelig tilnærmelse for økonomen.

Driftsform		Nutidsværdi af 20 års drift og jordværdi ved udløb, kr. pr. ha driftsindtjening og jord <i>heraf jord</i>			
Græs, lavt udbytte, handelsgødning		Gennemsnit græs, udbytter 800 - 3.100 FEN¹	41.407	41.338	
		Tilskud udtagning (omdrift)	66.536	17.224	
		Tilskud udtagning (perm. græs)	42.584	17.224	
Grovfoder, højt udbytte	handelsgødning	Gennemsnit grovfoder 5.900-8.400 FEN pr. ha²	66.746	55.117	
		Tilskud udtagning (omdrift)	66.536	17.224	
		Tilskud udtagning (perm. græs)	42.584	17.224	
	husdyrgødning	Gennemsnit grovfoder 5.900-8.400 FEN pr. ha²	94.615	55.117	
		Tilskud udtagning (omdrift)	66.536	17.224	
		Tilskud udtagning (perm. græs)	42.584	17.224	
Salgsafgrøder, kornsælger	handelsgødning	Gennemsnit korn og raps³	90.525	68.897	
		Tilskud udtagning (omdrift)	66.536	17.224	
	husdyrgødning	Gennemsnit korn og raps³	102.630	68.897	
		Tilskud udtagning (omdrift)	66.536	17.224	
	Salgsafgrøder, kornkøber	handelsgødning	Gennemsnit korn og raps³	105.679	68.897
			Tilskud udtagning (omdrift)	66.536	17.224
husdyrgødning		Gennemsnit korn og raps³	117.784	68.897	
		Tilskud udtagning (omdrift)	66.536	17.224	

Med forudsætningerne fra udgangspunktet er det umiddelbart kun økonomisk attraktivt at vælge fastholdelsestilskud for arealer med dyrkning af græs, lavt udbytte. For grovfoder, højt udbytte med anvendelse af handelsgødning kan det være økonomisk neutralt.

For grovfoder, højt udbytte med husdyrgødning og alle kombinationer af salgsafgrøder i omdrift, er fastholdelsestilskud ikke økonomisk attraktivt. Tab i nutidsværdi estimeres til mellem 25.000 til 50.000 kr. pr. ha, hvilket primært skyldes faldet i jordværdi.

Hvis fastholdelsestilskuddet samtidig skal kompensere for dette, kræver det et 20-årigt tilskud i størrelsesordenen 5.000 – 7.000 kr. pr. ha

Resultaterne er naturligvis helt afhængige af de opstillede forudsætninger.

Harmonikrav

Hvis en bedrift på grund af udtagning af lavbundsjord kommer til at mangle harmoniareal, kan omkostningen til dette forsigtigt estimeres som en omkostning til at transportere gyllen til en anden bedrift gyllen. Baseret på regneeksempler nedenfor, kan dette udgøre mellem ca. 250-350 kr. pr. ha ved kørsel 1 km, og ca. 1.000 – 1.600 kr. pr. ha ved kørsel 20 km – forudsat, at det ikke koster noget at komme af med gyllen eller at få den udbragt hos modtager.

pris pr. ha (30 ton)	afstand [km]					
pris [kr. pr. time]	1	3	5	10	25	50
750	218	278	338	488	938	1.688
1.000	290	370	450	650	1.250	2.250
1.250	363	463	563	813	1.563	2.813

pris pr. ton	afstand [km]					
pris [kr. pr. time]	1	3	5	10	25	50
750	7	9	11	16	31	56
1.000	10	12	15	22	42	75
1.250	12	15	19	27	52	94

Afgræsning økologer

For økologiske mælkeproducenter kan udtagning af staldnær afgræsning helt umuliggøre produktionen. De voldsomme økonomiske konsekvenser af dette er bedriftsspecifikke.

Udfordringer med småmarker

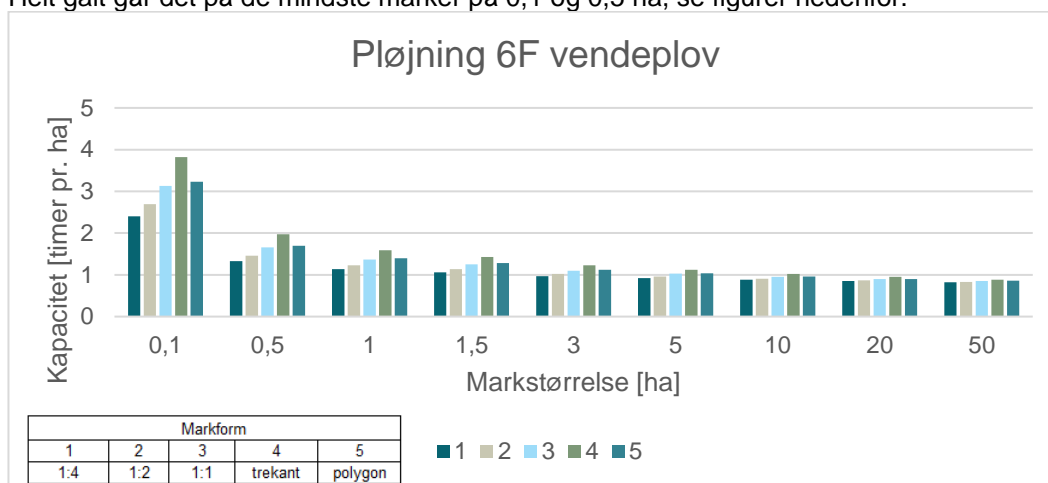
Udtagning af lavbundslande i mindre marker/stykker medfører en række ulemper i forbindelsen med arealanvendelsen.

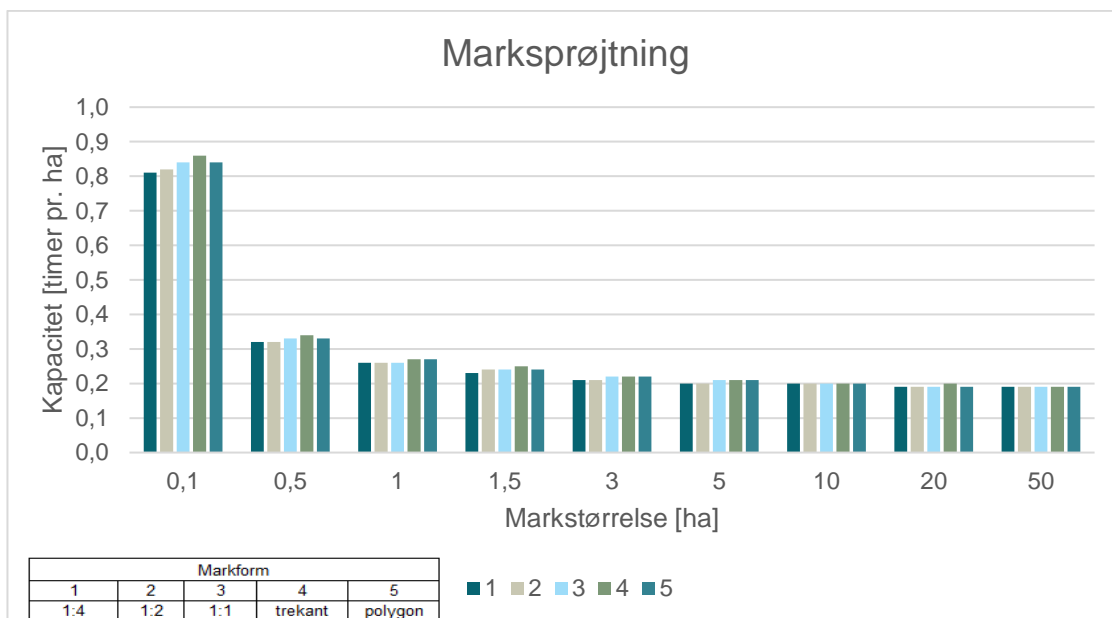
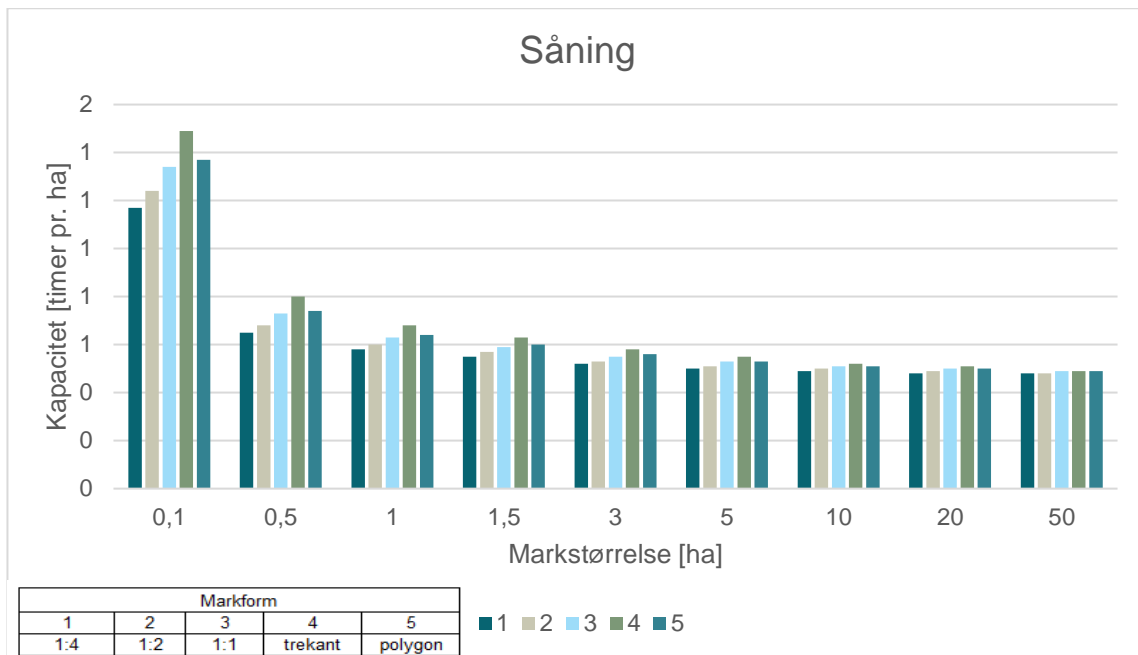
1. Ved græsning kan det f.eks. medføre behov for væsentlig mere hegn
2. Ved omdrift betyder en nedgang i maskinkapacitet ved dyrkningen af det omgivende areal.

Eksempler fra DRIFT2004 på marker mellem 1 og 20 ha (pløjning 6F vendepløj) viser følgende:

- Kapaciteten falder med mellem 12 og 40 % når markerne bliver ukurante og irregulære i deres form (mest ved små marker)
- Kapaciteten falder med mellem 57 og 107 %, når markernes størrelse reduceres fra 20 til 1 ha.
- Hvis markerne både bliver mindre og irregulære kan det medføre kapacitetsfald på op til 131 %

Dvs. på en mark på 20 ha i formen 1:4 pløjes der med en kapacitet på 0,85 time pr. ha, mens der med samme maskinsæt på en irregulær mark på 1 ha kun pløjes med en kapacitet på 1,40 time pr. ha, Helt galt går det på de mindste marker på 0,1 og 0,5 ha, se figurer nedenfor.

3. Ved omdrift stiger andelen af forager ud af det samlede markareal også, hvormed der må forventes lavere udbytte. Der er lavet eksempler på tabeller, der viser andelen af marken der er forager, som funktion af markform og størrelse.

	1:4	1:2	1:1	trekant
markstørrelse [ha]	Foragers andel af marken [%]			
0,5	51	39	32	41
1	36	28	23	29
1,5	29	23	18	24
3	21	16	13	17
10	11	9	7	9
20	8	6	5	7
50	5	4	3	4

8 m forager

Ved høst eller lignende på det udtagne, mindre areal bliver der tilsvarende også en lavere maskinkapacitet og en større andel af forager, samtidig med at der vil blive meget transport til, fra og mellem mindre markstykker. Her kan det antages, at kapaciteten på arealet omkring et udtaget areal falder med 50 %, og dermed stiger arbejdsomkostninger.

Transport kan ansættes med tommelfingerreglerne om transport, der estimerer 100, 200, 300 kr. pr. km pr. ha. Omkostningerne er regnet ved marker på 10 ha, og det bliver væsentlige dyrere ved mindre marker.

Korn, handelsgødning, halm nedmuldes

Kr. pr. ha pr. år	Areal [ha]					
Afstand [km]	1	3	10	25	100	250
1	712	251	87	49	34	34

Korn, husdyrgødning, halm bjærges

Kr. pr. ha pr. år	Areal [ha]					
Afstand [km]	1	3	10	25	100	250
1	880	360	192	157	142	141

Græs, 4 slæt, husdyrgødning

Kr. pr. ha pr. år	Areal [ha]					
Afstand [km]	1	3	10	25	100	250
1	1.180	540	326	274	250	251

Konklusion

Med forudsætningerne fra udgangspunktet er det umiddelbart kun økonomisk attraktivt at vælge fastholdelsestilskud for arealer med dyrkning af græs, lavt udbytte. For grovfoder, højt udbytte med anvendelse af handelsgødning kan det være økonomisk neutralt.

For grovfoder, højt udbytte med husdyrgødning og alle kombinationer af salgsafgrøder i omdrift, er fastholdelsestilskud ikke økonomisk attraktivt. Tab i nutidsværdi estimeres til mellem 25.000 til 50.000 kr. pr. ha, hvilket primært skyldes faldet i jordværdi.

Der er i udgangspunktet ikke fundet produktioner med kalkuler for alternativ drift, der viser positiv indtjening.

Udtagning af arealer påvirker den øvrige drift og de omkringliggende arealer, effekten heraf kan yderligere påvirke økonomien i produktion og jordværdi; effekten er meget afhængig af de individuelle forhold.